

Protokoll Bispemøtet

22.03.-25.03.2010

Voksenåsen Kultur og Konferansehotell

Til stede:

Olav Skjevesland
Helga Haugland Byfuglien
Ole Christian Kvarme
Laila Riksaasen Dahl
Solveig Fiske
Erling Pettersen
Tor B. Jørgensen
Tor Singsaas
Per Oskar Kjølaas
Ingeborg Midttømme
Halvor Nordhaug

Preses, biskop i Agder og Telemark
Visepreses, Biskop i Borg
Biskop i Oslo
Biskop i Tunsberg
Biskop i Hamar
Biskop i Stavanger
Biskop i Sør-Hålogaland
Biskop i Nidaros
Biskop i Nord-Hålogaland
Biskop i Møre
Biskop i Bjørgvin

Til stede fra sekretariatet:

Christofer Solbakken

Generalsekretær

Gjester:

Rigmor Aasrud

Statsråd, Fornyings-, administrasjons og
kirkedepartementet

Jonas Gahr Støre

Statsråd, Utenriksdepartementet

Tor-Aksel Busch

Riksadvokat

Kirsti Mosvold

Sykehusprest, Lovisenberg

Bergljot Hauglid

Sykehusprest, Lovisenberg

Leif Gunnar Engedal

Professor, Menighetsfakultetet

Jens-Petter Johnsen

Direktør, Kirkerådet

Saksliste

Saksnr.	Sakstittel
001/10	Orienteringssaker
002/10	Referatsaker
003/10	Diakontjenesten i kirkens tjenestemønster
004/10	Saker til Kirkemøtet 2010
005/10	Gudstjenestereformen
006/10	Kirkenes situasjon i Midtøsten
007/10	Forslag til nytt visitasreglement
008/10	Prosten og prostetjenesten
009/10	Sjelesorg i prestedtjenesten
010/10	Sjelesorg og grenseoverskridende atferd
011/10	Stedfortredende tjeneste for biskop
012/10	Oppnevning av valgkomite
013/10	Møteplan 2010-2011
014/10	Kontaktmøter

Saksbehandler: Christofer Solbakken

Orienteringssaker

1. Studiepermisjon for biskoper
2. Erfaringskonferanse (Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep)
3. OVFs kjøp av Granavolden gjestgiveri
4. Dåp på bedehus
5. Vigselspraksis, utvalg nedsatt av Norges kristne råd
6. Endring av VTP-students bispedømmetilknøyting
7. Samkjønnet ekteskapsliturgi i Finland
8. Prosjektet "NestenPresten"
9. Brev fra erkebiskopen i Sverige
10. Carissimi-gruppen i Stavanger bispedømme

Vedtak

Orienteringssakene ble tatt til etterretning.

Saksbehandler: Christofer Solbakken

Referatsaker

Nr Tittel

- 1 Referat fra møte i sentralt arbeidsutvalg (SAMU) 22.01.2010
- 2 Referat fra KKK møtet 06. februar 2010
- 3 Brev fra Teologisk fakultet, Universitetet i Oslo, vedrørende kirkeloven § 29
- 4 Rekrutteringsutvalget, Fornyings-, administrasjons og kirkedepartementet

Vedtak

Referatsakene ble tatt til etterretning.

Saksordfører: Olav Skjevesland
Saksbehandler: Christofer Solbakken

Diakontjenesten i kirkens tjenestemønster

Det vises til sak BM 31/9, 04/09 og 11/09.

Kirkemøtet vedtok i sak KM 08/04 at "diakontjenesten teologisk kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke, jfr. BM 32/04." Kirkerådet har fulgt opp dette vedtaket med å opprette en arbeidsgruppe til å utrede praktiske konsekvenser av vedtaket. Arbeidsgruppens innstilling, "En flerdimensjonal ordinert tjeneste", ble avgitt 23. april 2008. Utredningen ble behandlet av Bispemøtets arbeidsutvalg, som konkluderte med at "utredningen bygger på en bestemt tolkning av Kirkemøtets vedtak i sak 08/04 som Bispemøtet finner problematisk. Av den grunn blir helt vesentlige problemstillinger knyttet til tjenligheten og ønskeligheten av en utvidet embetsstruktur ikke drøftet. Utredningen gir derfor ikke et tilstrekkelig grunnlag for å ta beslutning om ordinasjon til det kirkelige embete skal om fatte flere tjenestegrupper enn prestene."

Kirkerådet har deretter henvendt seg til Bispemøtet med anmodning om en avklaring av diakontjenestens karakter med særlig henvisning til prestatjenesten.

Det vises for øvrig til saksfremstillingen til sak BM 04/09, samt Olav Skjeveslands notat "Kirkens tjenestemønster".

Bispemøtet arrangerte et seminar om saken i tilknytning til vårmøtet 2009, jf sak BM 11/09. Saken ble deretter drøftet på nytt under høstmøtet med professorene Harald Hegstad, Trond Skard Dokka og Trygve Wyller som inviterte ressurspersoner, jf sak BM 31/09. Hegstad og Skard Dokka ble senere engasjert til å forberede saken videre frem mot vårmøtet 2010.

Vedtak

Diakontjenesten i kirkens tjenestemønster

Innledning

Kirkemøtet vedtok i sak KM 08/04 at "diakontjenesten teologisk kan forstås som en del av den ordinerte tjenesten i Den norske kirke, jfr. BM 32/04." Forståelsen av dette vedtaket, og premissene for det, har i ettertid vært sprikende. På denne bakgrunn har Kirkerådet bedt Bispemøtet ta stilling til hvordan diakontjenesten skal forstås i Den

norske kirke, og med det avklare diakontjenestens aktuelle teologiske og ekklesiologiske status sett i forhold til prestedtjenesten og kirkens tjenestemønster i det hele.

For å besvare en slik henvendelse er det nødvendig å forstå diakontjenesten i forhold til kirkens identitet og oppdrag, og i forhold til andre tjenester i kirken.

Diakoni og kirkens oppdrag

Kirkens eksistens bygger på Guds frelseshandling i Jesus Kristus, slik den ble forberedt gjennom løfter og bud i den gamle pakt. Kirken skapes og fornyes gjennom å bli meddelt evangeliet om Jesus Kristus, i ord og sakrament.

På dette grunnlag er også kirken kalt til å gi videre det den har fått, til å vitne om evangeliet både i ord og i handling. Likesom Faderen i kjærlighet til verden sender Sønnen, sender Jesus sine disipler (Joh 20,21). Selv vitnet han om Guds rike gjennom sin forkynnelse, samtidig som han uttrykte gudsrikets nærvær gjennom å helbrede og gjøre vel mot dem han møtte (Matt 8-9; Luk 7,21f). På samme måte vitner kirken om evangeliet både gjennom sin forkynnelse av Kristi frelsesverk og gjennom å la troen komme til uttrykk i handling til beste for medmenneskene. Slik bekrefter den Guds gode vilje med verden slik den allerede kommer til uttrykk i Guds skapergjerning, samtidig som den vitner om muligheten for frelse og gjenopprettelse der fellesskap er brutt og skaperverket skadet. Liksom Jesus "tok på seg tjenerskikkelse" (Fil 2,7), er kirken kalt til å være et tjenende fellesskap.

Kirkens diakoni springer ut av kirkens identitet og oppdrag. "Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet" (Diakoniplan for Den norske kirke). Diakonien skal ikke være en isolert sektor i kirkens liv, men prege hele kirkens liv og sendelse. Det diakonale *perspektivet* må derfor prege alle sider ved kirkens liv, inkludert menighetens gudstjenesteliv. Den diakonale *virksomheten* er avgjørende viktig både for kirkens væren i verden og for dens indre liv.

Den diakonale oppgave gjelder den enkelte kristne både i familie, samfunn og arbeid og i menighetens fellesskap. Mange utfordringer forutsetter et større diakonalt fellesskap som aktør. Noen diakonale oppgaver krever også et mer spesialisert arbeid på tvers av menighetsgrensene. Den virksomhet som drives av diakonale institusjoner og organisasjoner er viktige uttrykk for kirkens diakoni.

Allment ansvar for diakoni og en særskilt diakontjeneste

I menigheten er diakonien, slik den er forstått over, prinsipielt sett alle menighetslemmenes ansvar. Samtidig preges det kristne fellesskapet av et mangfold av oppgaver og tjenester. Paulus sammenlikner de ulike tjenester og funksjoner med lemmene på kroppen (1 Kor 12): Lemmene er ulike og har ulike oppgaver, men de er alle deler av den samme kroppen. Den Hellige Ånd gir menigheten et mangfold av gaver som utfyller hverandre og bidrar til helheten i kirkens oppdrag. Å ha en tjeneste i menigheten er ikke noe som er forbeholdt noen få, men er noe alle dømte er kalt til. Som et "hellig presteskap" (1 Pet 2,5) har alle kristne del i tjenesten for Gud og verden. Fordi

menigheten er et fellesskap med ulike funksjoner, vil noens tjeneste være mer fokusert mot diakonien, andre vil ha sin primære oppgave på andre områder.

Helt fra nytestamentlig tid har noen personer vært kalt til et særskilt ansvar for bestemte sider ved kirkens oppdrag. Et slikt ansvar har gjerne blitt ivaretatt gjennom visse ordnede tjenester. Blant de tjenester som nevnes i NT, er ”diakoner” (Fil 1,1 o.fl.st.), uten at det sies eksplisitt hva en slik tjeneste omfatter. Senere i kirkens historie vokste diakontjenesten fram som en tjeneste som i første rekke stod i tjeneste for biskopen, bl.a. gjennom oppgaver i gudstjenesten. Etter hvert ble den i mange kirker også et stadium på veien til å bli vigslet til prest.

Til forskjell fra dette kjenner vi i nyere luthersk tradisjon først og fremst diakontjenesten som en karitativ tjeneste, med ansvar for kirkens omsorgstjeneste. Slik forstått viderefører vår diakontjeneste verdier og ansvar som allerede står sentralt i Det gamle testamentet, og den har derfor alltid stått samfunnets allmenne omsorgstjeneste nær. I Den norske kirke er i dag tjenesten som diakon primært forstått som en tjeneste i den lokale menighet, med ”formål å fremme medmenneskelig omsorg og fellesskapsbyggende arbeid, og er den tjenesten som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød” (Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner, § 2).

At en diakon har fått et særlig ansvar for menighetens diakoni, betyr ikke at diakonen er alene om oppdraget eller den eneste som skal utøve diakoni. Diakonens særlige ansvar er et lederansvar som bl.a. utøves gjennom veiledning og inspirasjon. ”Diakonen leder menighetens diakontjeneste og har medansvar for å rekruttere, utruste og veilede frivillige medarbeidere” (Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner, § 2).

Det er ut fra Det nye testamentet ikke mulig å argumentere for ett bestemt tjenestemønster som gyldig til alle tider. Tvert om er det nettopp et poeng at Ånden er fri til å gi sine gaver slik det tjener kirken og dens oppgaver i den aktuelle konkrete situasjon. Her spiller både indrekirkelige og allmenne samfunnsforhold en avgjørende rolle. Dette betyr at kirken kan ordne – og omordne – sitt tjenestemønster på ulikt vis, men at måten dette skjer på ikke bare er et spørsmål om pragmatiske vurderinger. Kirken må i den enkelte situasjon både fastholde de nødvendige tjenestene og lytte etter Åndens ledelse og spørre hvordan dens mønster av tjenester samsvarer med kirkens dens identitet og bidrar til å realisere dens oppdrag under de rådende forhold. Bispemøtet er i dagens situasjon av den oppfatning at en ordnet diakontjeneste i menighetene er av avgjørende betydning for Den norske kirke, og mener denne bør styrkes i framtidige budsjetter og bemanningsplaner.

Vigsling til kirkelige tjenester

Helt fra nytestamentlig tid har mennesker med kall til visse tjenester blitt innviet til tjenesten gjennom håndspåleggelse og bønn (jf. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1,6; Apg 13,1–3). I Apostlenes gjerninger hører vi om sju menn som ble valgt ut til å ”gjøre tjeneste ved bordene” som ble innviet av apostlene ”som ba og la hendene på dem” (Apg 6,1–6). I teologisk og kirkelig språkbruk er en slik handling gjerne blitt betegnet som ”ordinasjon” eller ”vigsling”. Først i nyere tid, og etter at de aktuelle stillingskategorier var

innarbeidet, har Den norske kirke sett grunnlag for å gjøre vigsling obligatorisk for andre enn prestene. I de gjeldende slike liturgier i Den norske kirke brukes begrepet ”vigsling”.

Vigsling forstås da som en gudstjenestelig handling der kirken innsetter en tjener ved at vigslingen formidler kallelse, velsignelse, og sendelse. Vigslingen er en charismatisk handling hvor menigheten ber Ånden gi den vigslede sine gaver. I vigslingen bekreftes at kirken har funnet den som vigsles egnet til tjeneste, og den som vigsles lover å utføre sin tjeneste i troskap mot kirkens lære og det oppdrag som er gitt i tjenesten. Vigslingen rommer også et element av utsendelse. En vigsling er ikke tidsbegrenset, men tar sikte på en livslang tjeneste. Fordi vigslingen gjelder hele kirken, utføres vigslinger i Den norske kirke av biskopen.

I Den norske kirke vigsles diakoner etter en egen liturgi, og slik vigsling er obligatorisk for å inneha fast stilling som diakon i en menighet. Slik framstår diakontjenesten i vår kirke entydig som en vigslet tjeneste, der ”formaning og løftet i vigslingsliturgien er bestemmende for diakonens tjeneste og livsførsel” (Tjenesteordning og kvalifikasjonskrav for diakoner, § 6). Som vigslet medarbeider står diakonen under tilsyn av biskopen og er underlagt en særlig forpliktelse på kirkens læremessige grunnlag. Den norske kirke har i tillegg en del diakoniarbeidere som ikke tilfredsstiller kvalifikasjonskravene for vigsling.

Forholdet til prestatjenesten

Ved siden av tjenesten som diakon vigsler Den norske kirke i dag til tjeneste som prest, biskop, kateket og kantor. Eksistensen av diakon, kateket og kantor som *vigslede* tjenester er et forholdsvis nytt fenomen i Den norske kirke. Ettersom tjenesten som biskop tradisjonelt har vært forstått som en spesialform av prestatjenesten, var det i realiteten tidligere bare én vigslet tjeneste i Den norske kirke. Når den teologiske forståelsen av nye tjenestekategorier skal avklares, er det derfor særlig nødvendig å avklare forholdet til prestatjenesten.

I den lutherske bekjennelse har prestatjenesten fremfor alt sin forankring i CA V som taler om at Gud har innstiftet ”en tjeneste med å lære evangeliet og meddele sakramentene”. Ut fra sammenhengen framkommer det at denne tjenesten er av fundamental betydning i kirkens liv, fordi mennesker ikke kan komme til tro uten at evangeliet forkynnes og sakramentene forvaltes. Dette er i samsvar bl.a. med Paulus’ forståelse av at ingen tro på en de ikke har hørt om, og at ingen kan høre hvis ikke noen er utsendt for å forkynne (Rom 10,14f).

Denne tjenesten med ord og sakrament har, i likhet med andre kirkelige oppgaver og tjenester, vært utformet og organisert på skiftende måter. Dette gjelder ting som kompetansekrav, tilsetningsmåte og avlønning, men det gjelder også den nærmere bestemmelse av hvilke konkrete oppgaver som skulle ivaretas av presten, ut over selve forkynnelsen og sakramentforvaltningen. En slik praktisk fleksibilitet er et verdifullt trekk ved en luthersk kirke. Mange oppgaver som tidligere har tilhørt presten, er i dag helt eller delvis overlatt andre tjenestegrupper, og vi må være åpne for at det kan være aktuelt med nye omflyttinger av oppgaver. Det kan på denne bakgrunn være tjenlig å

skjelne mellom prestedtjenestens grunnleggende identitet som en særskilt tjeneste med Ord og sakrament, og prestedtjenesten som konkret og foranderlig stillingskategori.

I tråd med tradisjonell språkbruk har man gjerne omtalt denne tjenesten som ”presteembetet”, og med utgangspunkt i artikkelens overskrift snakket om ”det kirkelige embete” (ministerium ecclesiasticum/das Predigtamt). I moderne språkbruk bærer imidlertid begrepet ”embete” også med seg uheldige konnotasjoner. Bl.a. som en følge av at prestene i lang tid var kongelige embetsmenn, skaper ordet lett assosiasjoner i retning av makt og hierarki. Endringene i presteskapets faktiske tilsettingsforhold gir dessuten bruk av embetsterminologien et gammelmodig preg. Bispemøtet tilrår derfor at man i framtiden unnlater å omtale den konkrete stillingskategori ”prest” med betegnelsen ”embete”, men i stedet snakker om ”tjeneste”.

Bl.a. ut fra stikkordet ”tjenstedifferensiering” har man i den tidligere utredningsprosessen spurt om andre vigslede tjenester kan sies å komme inn under den tjeneste med ord og sakrament som CA V snakker om. Spørsmålet har ikke minst dreid seg om hvorvidt andre tjenester kan ha del i aspekter ved det som presten har i sin helhet.

Historisk sett er en slik tanke imidlertid utenfor bekjennelsens horisont. CA V beskriver en tjeneste preget av to konkrete oppgaver (”lære evangeliet og meddele sakramentene”) som i vår kirke har vært sammenfallende med de sentrale oppgaver i prestedtjenesten. Selv om prestene tidvis har vært tillagt mange andre oppgaver, har det alltid vært disse to oppgavene som har vært identitetsbestemmende for presteyrket. Bispemøtet mener at det også i vår situasjon er mest nærliggende å oppfatte prestedtjenesten som videreføringen av den særskilte tjeneste som omtales i CA V og i Den norske kirkes Gudstjenestebok, del II. Dette dreier seg om hva som identitetsbestemmer prestedtjenesten, og betyr ikke at prester dermed skulle ha en eksklusiv rett til å utføre alt som hører inn under forkynnelse og sakramentforvaltning. Således inkluderer diakonens tjeneste formidling av evangeliet i mange former. Det er allikevel lite naturlig å bestemme denne tjenestens egenart med en henvisning til den tjeneste med ord og sakrament som omtales i CA V.

Å se diakontjenesten som en differensiering av prestedtjenesten slik den bestemmes i CA V (prestedtjenestens grunnleggende identitet) vil etter Bispemøtets oppfatning være kunstig. Synsmåten ”tjenstedifferensiering” er derimot treffende om en i stedet tar utgangspunkt i tidligere utforminger av den konkrete prestedtjenesten. Særlig klart blir dette dersom en tenker på den tid da vår kirke bare hadde én vigslet tjeneste – med et stort mangfold av oppgaver, ikke minst av diakonal karakter.

At tjenesten som diakon (og andre tjenester) ikke er omtalt i CA, betyr ikke at de mangler teologisk begrunnelse. CA tar ikke opp alle viktige teologiske spørsmål, men bare de som det var nødvendig å avklare i den aktuelle situasjon. Kirkens konkrete tjenestemønster er heller ikke statisk, men noe kirken til enhver tid må utforme under Åndens ledelse. Diakontjenesten i vår kirke står etter Bispemøtets vurdering på et solid selvstendig teologisk grunnlag. Dette grunnlag gir diakonen en tjenesteidentitet som er klart forskjellig fra prestens, selv om det kan foreligge betydelige overlappinger begge veier hva konkrete arbeidsoppgaver angår.

Heller enn å forstå ulike konkrete tjenester som ulike aspekter ved én enkelt tjeneste, er det etter Bispemøtets mening mer sakssvarende å forstå dem som selvstendige tjenester innenfor rammen av fellesskapet av tjenester i kirken. Dette svarer bedre til tanken om kirken som en kropp med mange ulike lemmer (1 Kor 12), der enheten er forankret i kroppen som helhet, ikke i relasjonen til ett bestemt lem. Nettopp gjennom sin forskjellighet bidrar de ulike tjenestene til kirkens felles liv og oppdrag.

Innenfor fellesskapet av tjenester har noen tjenester det til felles at de er vigslede tjenester. Hver på sin måte er de satt inn under et særlig ansvar og en særlig forpliktelse. Vigslingen innebærer imidlertid ingen særskilt åndelig verdighet eller status utover det andre døpte har. Det som kvalifiserer de ulike vigslede tjenestene er ikke selve det å være vigslet, men den tjeneste det vigsles *til*. Sentralt i de ulike vigslingsliturgier står derfor omtalen av hva man vigsles til.

Det har i debatten om den kirkelige tjenestestruktur vært tatt til orde for å utforme Den norske kirkes tjenestestruktur ut fra det ”tredelembete” som en finner i mange andre kirker. I de fleste kirker som har en slik modell, er forholdet mellom de tre tjenestene hierarkisk forstått, der man først ordineres til diakon før man kan bli prest og deretter biskop. Bispemøtet ser en slik modell som lite tjenlig for Den norske kirke i dagens situasjon. For det første er det lite ønskelig å gå inn på den forståelse av over- og underordning i forholdet mellom tjenestene som denne modellen tradisjonelt har representert. For det andre setter den en begrensning på antall vigslede tjenester til tre som er vanskelig å forene med Den norske kirkes nåværende tjenestestruktur og vigslingspraksis. I stedet for å tale om tjenestene som ulike dimensjoner ved den samme tjeneste, bør det tales om ulike tjenester innenfor det totale tjenestefellesskapet i kirken.

For forståelsen av forholdet mellom diakontjenesten og prestatjenesten innebærer det at de ikke skal forstås som ulike dimensjoner innenfor den samme tjeneste, men som to ulike tjenester innenfor det kirkelige tjenestefellesskap.

Felles for diakon- og prestatjenesten er at de begge er tjenester som forutsetter vigsling. Teologisk sett er det ingen forskjell på de to former for vigsling, bortsett fra at det vigsles til to ulike tjenester. Vigslingen er ikke vigsling til en generell status som vigslet, men vigsling til en spesifikk tjeneste. Dersom en går over fra en tjenestetype til en annen, må en vigsles til denne tjenestetypen. En diakon som blir prest må vigsles til prest, og en prest som blir diakon må vigsles til diakon.

Vigsling og ordinasjon

Tradisjonelt har man omtalt vigsling av prester som ”ordinasjon”. Da man innførte vigsling for diakoner og andre tjenestegrupper ble disse omtalt som ”vigsling”, og i liturgiene fra 1980-tallet er dette begrepet brukt om samtlige vigslingshandlinger. I gjeldende tjenesteordninger skjelves det imidlertid mellom ”ordinasjon” av prester og ”vigsling” av bl.a. diakoner. I liturgien for ordinasjon av prest tales det også tilsvarende om ”ordinand”.

Det er teologisk ikke noen prinsipiell forskjell mellom vigsling og ordinasjon. Begrepet ordinasjon har tradisjonelt vært brukt om prestedtjenesten, og Bispemøtet ser ikke behov for å endre dette.

”Geistlige” og ”leke”

I tradisjonell kirkelig språkbruk har man gjerne skjelnet mellom prester og biskoper som ”geistlige” og andre kirkemedlemmer som ”leke”. I forbindelse med innføringen av nye vigslede tjenester har det vært diskutert om de skal forstås som ”geistlige” eller ”leke”. Spørsmålet er om ”lek” betyr at man ikke er vigslet til prest, eller at man ikke er vigslet overhodet. Her er den kirkelige språkbruk uryddig. Bl.a. i reglene for valg til bispedømmeråd i Kirkeloven (også andre steder) er vigslede diakoner, kateketer og kantorer rubrisert som ”lek kirkelig tilsatt”. I det samme regelverk blir vigslede prester som ikke er i menighetstjeneste, forstått som leke.

Bispemøtet er av den oppfatning at begrepet ”lek” er lite egnet for å sondre mellom ulike grupper i kirken. Det anbefales derfor at man erstatter det med begreper som mer presist gir uttrykk for hva man vil si noe om, f.eks. ved å snakke om ”vigslede og ikke-vigslede stillinger”, ”prester og andre ansatte” osv.

Sakramentforvaltning og kirkelige handlinger

Sakramentene dåp og nattverd er Guds gaver til kirken og forrettes derfor i menighetens fellesskap. Sakramentsforvaltningen ivaretas derfor av personer som kirken har gitt fullmakt og vigslet til denne oppgaven. I vår kirke er denne oppgaven tillagt prestedtjenesten som bærer av tjenesten med å ”lære evangeliet og meddele sakramentene” (CA V). Bortsett fra nøddåp, som kan forrettes av enhver kristen om det er nødvendig, kan biskopen på visse betingelser gi andre egnede personer fullmakt til å forrette dåp og nattverd, på ansvar og under tilsyn av en prest (Tjenesteordning for biskoper § 10). I vår kirke er diakoner gitt generell adgang til å forrette nattverd i forbindelse med soknebud (Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner, pkt. 3.2.1). Bispemøtet ser ikke grunnlag for å gjøre endringer på dette punktet.

Det er verdifullt at diakonen har en rolle i forhold til menighetens gudstjenesteliv (jf. Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner). Dette er et uttrykk for sammenhengen mellom menighetens gudstjenestefeiring og dens diakonale liv i sitt nærmiljø.

I liturgiske roller bærer diakonen liturgisk drakt. Bispemøtet mener at egenarten til diakontjenesten som vigslet stilling tilsier at diakonen bærer skråstilt stola. Dette bør gjelde tilsvarende for kateketer og kantorer. Det er Kirkemøtet som fastsetter liturgisk drakt for diakoner, kateketer og kantorer, og som eventuelt må gjøre vedtak om bruk av skråstilt stola for disse tjenestegrupper før dette kan tas i bruk.

Økumeniske implikasjoner

Et viktig spørsmål i økumeniske samtaler har vært muligheten for en gjensidig anerkjennelse av vigslede tjenester. I Porvooeerklæringen har Den norske kirke sammen med andre lutherske og med anglikanske kirker forpliktet seg til ”å arbeide for å nå fram

til en felles forståelse av diakontjenesten”. Det har av noen vært hevdet at dette best kan skje ved at Den norske kirke ser sine viglede tjenester i lys av et ”tredelt embete”, slik en finner det i anglikansk sammenheng. Bispemøtet mener dette ikke er noen nødvendig implikasjon. I og med Porvoerklæringen anerkjenner anglikanske og lutherske kirkers hverandres prestetjeneste og bispetjeneste, uten at man har noen felles forståelse av den struktur disse tjenestene inngår i. Etter Bispemøtets oppfatning bør en gjensidig anerkjennelse av diakontjenesten være mulig på liknende premisser. Bispemøtet håper at den avklaring som er gitt i og med denne uttalelsen kan være et bidrag til en slik prosess.

Saksordfører: Laila Riksaasen Dahl
Saksbehandler: Hege Flo Øftsaas

Saker til Kirkemøtet 2010

Bispemøtet har anledning til å fremme saker til Kirkemøtet. Enkelte saker som skal til behandling i Kirkemøtet bør også behandles i Bispemøtet i forkant. På denne bakgrunn må Bispemøtet derfor drøfte det foreløpige sakskartet for Kirkemøtet 2010.

En foreløpig saksliste for Kirkemøtet 2010 ble lagt frem og drøftet.

Vedtak

Den foreløpige saklisten til Kirkemøtet 2010 ble tatt til etterretning.

Saksordfører: Erling Pettersen
Saksbehandler: Christofer Solbakken

Gudstjenestereformen

Bispemøtet har tidligere vedtatt at gudstjenestereformen skal behandles på hvert møte frem mot endelig vedtak av ny liturgi i Kirkemøtet.

Det vises for øvrig til Kirkerådets konsultasjon om gudstjenestereformen, som biskopene har vært invitert til.

Vedtak

Samtalen ble tatt til etterretning.

Saksordfører: Halvor Nordhaug
Saksbehandler: Christofer Solbakken

Kirkenes situasjon i Midtøsten

Kirkemøtet behandlet i 2008 en sak om de kristnes situasjon i Midtøsten, jf KM 09/08. Som en oppfølging av dette vedtaket reise Bispemøtet til Midtøsten 25. januar-1. februar 2010, og besøkte Amman, Jerusalem og Vestbredden, samt Galilea.

Ved avslutning av Bispemøtets reise ble biskopene enige om å utarbeide en felles oppsummering av de inntrykk som reisen har gitt og behandle dette under vårens bispemøte.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre innledet til samtale.

Vedtak

SOLIDARITET MED KIRKENE I MIDTØSTEN

Jerusalem og Det hellige land har gjennom århundrer vært hjem for både jøder, kristne og muslimer. Det må også være et utgangspunkt i arbeidet for rettferd, fred og forsoning i Jerusalem og i landet som helhet. Jødiske, muslimske og kristne ledere, understreker den viktige forsoningsrolle kirkene spiller i området med sitt nærvær, sin ikkevoldslinje og sitt fredsarbeid.

Bispemøtet i Den norske kirke besøkte nylig vår lutherske søsterkirke og andre kirker i Jordan, Israel og de palestinske selvstyreområdene. Vi sitter igjen med sterke inntrykk av at våre kristne søsken i området lever under svært vanskelige vilkår. Samtidig lærte vi mer om hvordan samtaler og samarbeid på tvers av religiøse, etniske og politiske skillelinjer kan bidra til fredelig sameksistens.

Kirkene har en omfattende skolevirksomhet der alle, uansett religiøs tilhørighet, får studere. Fred, rettferdighet og forsoning er sentrale verdier i deres undervisning. Elevene lærer å leve sammen på tvers av religiøse skillelinjer, at dialog når lenger enn konfrontasjon, og at en fred som ikke gagnar alle, ikke kan vedvare. Kirkene driver også et omfattende sosialt arbeid og en rekke sykehus, og de bygger boliger slik at det skal bli lettere for kristne å bli i området. På alle plan er dette fredsbyggende arbeid som vi støtter.

En presset situasjon. De kristne deler samtidig de vanskelige livsbetingelsene i området. Kirkeledere beskrev for oss hvor kritisk de opplever situasjonen med okkupasjon og undertrykkelse, med vanskelige sosiale og økonomiske vilkår, med store flyktningeleire og en usikker fremtid.

I dag drar muslimer og kristne fra regionen fordi de ikke kan se en trygg fremtid i området. De kristne har lenge vært en minoritet, men senere års emigrasjon har gjort den kristne andel av befolkningen enda mindre. Dette gjør ikke situasjonen lettere for dem som fremdeles bor i Galilea og Tel-Aviv-området, i Øst-Jerusalem, på Vestbredden og i Gaza. Den lutherske kirken består hovedsakelig av palestinere i de palestinske selvstyreområdene. Vi møtte kristne som tilhører de historiske kirkene, og messianske jøder.

Samtaler på tvers av skillelinjer. Under vårt besøk var det også satt av betydelig tid til kontakt og samtaler på israelsk side. I Jerusalem møtte vi representanter for de israelske myndighetene. I disse samtalene var fokus situasjonen for de kristne i landet og særlig den offisielle status for vår lutherske søsterkirke. Vi hørte også om deres opplevelse av den fastlåste situasjonen og om initiativ for å bygge bro.

I tillegg til samtaler med disse representantene og ledende rabbinere, var et hovedpunkt på vårt program besøket i Holocaust-museet i Jerusalem, Yad Vashem. Der deltok også vår vert, den palestinske biskop Munib Younan. Kransenedleggelsen i minnehallen var for oss et naturlig uttrykk for betydningen av våre viktige relasjoner til det jødiske folk, både i Israel og her hjemme.

Hindringer. Flere ganger krysset vi muren som skiller Vestbredden fra Israel, men også fra deler av Vestbredden og Øst-Jerusalem. Vi så køer av palestinere og hørte deres vitnesbyrd om venting og trakassering. Muren stenger for fred, gir næring til fiendebilder, og to folkegrupper som skal leve sammen lærer ikke hverandre å kjenne. I tillegg til de daglige vanskene som muren skaper, utgjør den et hinder for det religiøse liv. Muslimer som vil til Al-Aqsa moskeen for å be, eller kristne som vil til gudstjenester i Gravkirken, får ofte ikke mulighet til å komme til sine hellige steder.

De israelske bosettingene i palestinske områder har gjennom tre tiår forsterket konflikten. Under vårt opphold var vi vitner til hvor kritisk situasjonen blir når israelske myndigheter river hus og gjør palestinere hjemløse og samtidig utvider israelske bosettinger på okkupert land.

Religiøse og politiske ledere vi møtte blant palestinerne, la heller ikke skjul på vanskene på deres side, med korrupsjon, fraksjonsstrid og voldsutøvelse.

Dialog for fred. I dokumentet "Et sannhetens øyeblikk", som palestinske kristne offentliggjorde før jul 2009, hører vi et rop etter forsoning og "et samfunn der kjærlighet, trygghet, rettferdighet og fred får råde," og det oppfordrer til "å se Guds ansikt i den andres ansikt".

I møter med jødiske, muslimske og kristne ledere fremhevet alle samtalens betydning. Det finnes en dialog som handler om okkupasjon av palestinske områder og israeleres behov for anerkjennelse og trygghet. Dialogen handler om det som er viktig i menneskers hverdag, om de ulike religioners tilknytning til landet og Jerusalem, om respekt for hellige steder og tilgang til disse stedene, og hvordan en omtaler hverandres religion og skolebarns muligheter til å lære om hverandres tro.

Vi er overbevist om at samarbeid mellom religiøse ledere er et viktig bidrag til forsoning i Det hellige land. Det er nødvendig at den støttede Rådet av religiøse institusjoner i Det hellige land har fått av den norske regjering og Den norske kirke føres videre. Det finnes også dialog på grunnplanet, f. eks. forsoningsprosessen "Bridgebuilders", som vår kirke er involvert i gjennom Den norske Israelsmisjon.

Motløshet – eller håp. På tross av en fastlåst politisk situasjon og alt som kan gi grunn til mismot, møtte vi kristne menigheter som holder fast ved sitt Kristus-vitnesbyrd og er engasjert i arbeidet for forsoning og fred. Det er levende menigheter der de tar vare på hverandre, og sørger for at barn og unge kan få en trygg kristen identitet. Alt dette gir grunnlag for håp.

Bispemøtet vil fremheve det gode og viktige arbeidet som vår lutherske søsterkirke driver. Samtidig vil vi understreke betydning av at vi som kirke står sammen med Midt-Østens kristne i bønn og arbeid - både økonomisk, ved besøk og gjenbesøk, og ved å informere om deres virke og vitnesbyrd i fredens og forsoningens tjeneste.

Saksordfører: Solveig Fiske
Saksbehandler: Christofer Solbakken

Forslag til nytt visitasreglement

Bispemøtet har tidligere drøftet visitasreglementet og biskopenes visitaspraksis, og nedsatte i 2007 et utvalg til å utrede forslag til nytt visitasreglement, jf sak BM 01/07. Biskop Ernst Baasland ble oppnevnt til å lede utvalget. I januar 2009, etter at Baasland hadde søkt avskjed som biskop, ble biskop Helga Haugland Byfuglien oppnevnt av Arbeidsutvalget til å lede utvalget frem mot avslutning av arbeidet.

Som det fremgår av mandatet for utvalget, jf ovennevnte sak, var tanken å gjennomgå visitasinstituttet på en grunnleggende måte. Motivet for dette var en antakelse om at endringer i enkelte rammevilkår, primært knyttet til endringer i forholdet mellom skole og kirke, samt endringer i lokal, kirkelig organisering gjennom lovfesting av kirkelige fellestråd i kommunen, skulle tilsi omfattende endringer i visitasreglementet.

Den vedlagte betenkningen fra utvalget viser at det, slik utvalget ser det, ikke er grunnlag for å gjøre store endringer i gjeldende visitasreglement. Hovedgrepet i gjeldende reglement foreslås videreført, med enkelte tilpasninger til nye rammefaktorer.

Vedtak

Bispemøtet takker utvalget for vel utført arbeid, og tar forslaget til etterretning. Bispemøtet slutter seg i hovedsak til de vurderinger som utvalget har gjort. Bispemøtet vil ta forslag til nytt visitasreglement opp til behandling på neste bispemøte, og deretter oversende saken til departementet.

Saksordfører: Per Oskar Kjølaas
Saksbehandler: Christofer Solbakken

Prosten og prostetjenesten

Etter at nye tjenesteordninger ble fastsatt i 2004 er prostereformen nå inne i en konsolideringsfase. De siste årene har det vært gjennomført omfattende kursvirksomhet som har belyst prosterollen og prostens tjeneste. Bispemøtet drøftet situasjonen på vårmøtet i 2009, jf sak BM 14/09. Det ble der vedtatt at spørsmål knyttet til prosten og prostetjenesten skulle tas opp regelmessig fremover.

Høsten 2009 ble prostetjenesten drøftet på ny. De ble gjort vedtak om å følge opp ulike aspekter ved prostetjenesten mer systematisk, og følgende momentliste ble satt opp:

1. Biskopens ledelse av prestene gjennom prostene
2. Prosten og bispedømmekontoret
3. Prostemøtet
4. Prosten og fellesrådet
5. Prostens menighetstjeneste
6. Prosten som strategisk leder

Prostene er biskopens viktigste medarbeidere i tjenesten. Hensikten med å behandle prostens tjeneste i Bispemøtet, er å utvikle et felles premissgrunnlag for prostetjenesten, utveksle erfaringer, og bidra til en konstruktiv utvikling.

Vedtak

Bispemøtet drøftet biskopens ledelse av prestene gjennom prostene. Samtalen ble tatt til etterretning.

Saksordfører: Tor Singsaas
Saksbehandler: Christofer Solbakken

Sjelesorg i prestedtjenesten

Bispemøtet har mottatt en henvendelse fra sykehusprestene på Lovisenberg som reiser spørsmål knyttet til sjelesorgfeltet og fagutvikling innenfor dette.

Spørsmål om sjelesorgens plass i prestedtjenesten ble drøftet på bakgrunn av henvendelsen. Sykehusprestene Kirsti Mosvold og Bergljot Hauglid, samt professor Leif Gunnar Engedal deltok i samtalen.

Vedtak

Samtalen ble tatt til etterretning.

Saksordfører: Helga Haugland Byfuglien
Saksbehandler: Christofer Solbakken

Sjelesorg og grenseoverskridende atferd

Det vises til sak BM 04/08 hvor Bispemøtet drøftet håndtering av personalsaker som handler om grenseoverskridende atferd. Drøftingen skjedde delvis på bakgrunn av KKDs ”Veiledningshefte for kirkelige arbeidsgivere ved mistanke om eller anklage mot arbeidstaker om seksuelle overgrep”.

Biskop Helga Haugland Byfuglien innledet til denne saken, og trakk opp fire punkter for drøftelse:

1. Forståelsen av overgrep sett i lys av sjelesorgsituasjonen. Hvordan konstitueres en sjelesorgsituasjon? Hva er et overgrep i denne sammenhengen?
2. Hvilken rettslig beskyttelse har den fornærmede?
3. Hvilken praksis skal biskopene legge opp til i håndtering av saker som må forstås som overgrepssaker; a) tap av presterettigheter, b) gjenerverv av presterettigheter, c) avskjed i nåde eller avskjed uten nåde (embedsmenn), oppsigelse eller avskjed (tjenestemenn).
4. Kan det være tjenlig med et eksternt kompetanseorgan?

Det ble samtidig avgjort at Bispemøtet skulle arbeide videre med disse problemstillingene.

På denne bakgrunn ble riksadvokat Tor-Aksel Busch invitert til å delta i samtalen og innlede om påtalemyndighetens vurdering av denne type saker.

Vedtak

Samtalen ble tatt til etterretning.

Saksordfører: Ole Christian Kvarme
Saksbehandler: Christofer Solbakken

Stedfortredende tjeneste for biskop

Fra tid til annen reises spørsmål om hvilke regler og retningslinjer som gjelder for at domprosten eller annen prost skal gjøre stedfortredende bispetjeneste. Reglene for stedfortredertjeneste følger av de alminnelige reglene i staten, jf Statens personalhåndbok kap 7.3.12, samt Tjenesteordning for proster.

Stedfortredertjeneste

Stedfortredertjeneste er aktuelt i tre ulike situasjoner, enten ved ledighet i embetet, ferieavvikling eller permisjon (sykdom, studier o.a.).

Ordingen med stedfortredertjeneste har som formål å sørge for at de tjenesteplikter som er tillagt en stilling eller et embete skal kunne forvaltes også i stillings-/embetsinnehaverens fravær. Dette gjelder først og fremst konkrete gjøremål og oppgaver. Jo flere *forvaltningsoppgaver* som er tillagt stillingen/embetet, jo mer avgjørende er det å ha en god ordning for stedfortredertjeneste.

Fordi det er nødvendig at enkelte oppgaver må kunne løses, har den underordnede også *plikt* til å utføre tidsavgrenset stedfortredertjeneste.

I Tjenesteordning for proster heter det (§ 9) at biskopen *i særskilte tilfeller* kan bemyndige domprosten til å utføre bispetjeneste, kfr Tjenesteordning for biskoper § 14 annet ledd. Dette vil gjelde situasjoner hvor biskopen er utenfor bispedømmet (se nedenfor om tjenestereiser) og det er påkrevd med en bestemt aksjon fra biskopen for eksempel i forbindelse med suspensjon av tjenestemann el.l.

Stedfortredergodtgjørelse

Det er et vilkår for å få utbetalt stedfortredergodtgjørelse at stedfortredertjenesten har en varighet ut over 5 dager. Det er også et vilkår at den som fungerer må overta hele ansvaret for stillingen. Det kan altså ikke utbetales stedfortredergodtgjørelse dersom den det fungerer for er delvis borte fra sin stilling, dvs hvis domprosten bemyndiges til å utføre enkeltoppdrag.

Stedfortredergodtgjørelse kan enten utgjøre biskopens personlige/faktiske lønn eller laveste lønnstrinn i lønnsspennet for biskoper. Personlige tillegg biskopen måtte ha skal

ikke tilkomme stedfortreder. Praksis synes å være at domprost gis laveste trinn i biskopens lønsspenn ved fungering.

Biskopens tjeneste

I vår kirke tenker vi både personalt og funksjonelt om bispeembetet. Det betyr i denne sammenheng at biskopens tjeneste er uløselig knyttet til den bispevigslede person. Utad vil denne personen bli oppfattet som den rette biskop, selv om biskopen avvikler ferie eller har studiepermisjon. Symboltunge handlinger vil derfor ikke ha den samme betydning dersom den utføres av en vikar.

Samtidig har biskopen enkelte forvaltningsoppgaver, samt andre gjøremål av mer konkret art. Biskopen er gitt forvaltningsmyndighet i en rekke saker, jf for eksempel kirkeloven §§ 4, 6, 18 og 21.

Biskopen er også gitt myndighet i saker som ikke er av forvaltningsmessig karakter, i den forstand at avgjørelsesmyndigheten ikke er å forstå som enkeltvedtak etter forvaltningsloven. Eksempler på slik myndighet vil være det meste av den myndighet som er gitt i Tjenesteordning for biskoper.

Biskopens tjenestereiser

I forbindelse med utøvelsen av sitt embete vil biskopen fra tid til annen gjennomføre reiser. Dette vil være å anse som tjenestereiser, og vil bla gjelde visitaser og møter, deltakelse i Kirkemøtet og Bispemøtet, og delegasjonsreiser til utlandet. Det har ingen prinsipiell eller praktisk betydning hvorvidt tjenestereisen er innenfor eller utenfor eget bispedømme.

En tjenestereise er pr definisjon en reise som utføres i tjeneste og i den hensikt å utøve en oppgave tilhørende tjenesten. Det er nettopp i egenskap av biskop man foretar reisen. Man skal derfor ikke søke permisjon for å dra på tjenestereise, selv om reisen går utenlands.

De fleste forvaltningsoppgaver kan enten delegeres eller bli liggende til tjenestereisen er avsluttet. Dersom det skulle oppstå et akutt behov for en konkret handling fra biskopens side, kan biskopen bemyndige domprosten til å gjøre bispetjeneste, jf TOP § 9. Det vil ikke være anledning til å kreve stedfortredergodtgjørelse for slike gjøremål.

Stedfortredertjeneste

Ut fra en luthersk tenkning om bispeembetet, vil fungerende biskop være like god og rett biskop som den innviede biskopen i teologisk forstand. Dette må fastholdes, selv om det også er slik at domprost som fungerende biskop ikke kan ordinere til prestedtjeneste, jf TOB § 14 annet ledd. Gitt at stedfortredertjeneste er begrunnet i hensynet til at biskopens forvaltningsmyndighet skal kunne utøves i biskopens fravær, og ikke i behovet for et ansikt utad, bør den som fungerer som biskop være varsom med å profilere bispeembetet offentlig. Stedfortredende bispetjeneste har karakter av å være et forretningsministerium. Det er praktisk-administrative forvaltningsoppgaver som skal ivaretas. For befolkningen for øvrig vil biskopen fortsatt være biskop, som om hun avvikler ferie eller

studiepermisjon. Det bør derfor være kommunikasjon mellom biskop og fungerende biskop, og enkelte situasjoner kan gjøre det påkrevd at biskopen håndterer saken selv om dette griper inn i ferie/permisjon.

Dette gjelder ikke i samme grad når grunnlaget for stedfortredertjeneste er ledighet i embetet. Domprosten vil da som regel gjøre bispetjeneste i en lengre periode, og da det heller ikke er noen annen rettelig innsatt biskop tilsier dette et langt større handlingsrom også utad for fungerende biskop.

Kjedefungering

Kjedefungering innebærer at sokneprest fungerer som prost når prosten fungerer som biskop. Saklig sett vil det neppe være nødvendig å etablere ordning med kjedefungering annet enn ved ledighet i bispeembetet, dvs når domprosten går inn i bispetjenesten for en lengre periode, og da ikke kan bestyre domprostembetet samtidig.

Vedtak

Avgjørelse om stedfortredertjeneste avgjøres av den enkelte biskop etter skjønn og de regler som gjelder.

Ordning for stedfortredertjeneste og –godtgjøring følger av de alminnelige reglene i staten, jf Statens personalhåndbok. Domprosten, evt annen prost, er vikar for biskop i forbindelse med ledighet i embetet, ferieavvikling og permisjoner. Biskopens tjenestereiser gir normalt ikke grunnlag for stedfortredertjeneste. Stedfortredende bispetjeneste er først og fremst begrunnet i hensynet til utøvelse av forvaltningsmyndighet. Domprost, evt annen prost, som fungerer som biskop bør være varsom med å profilere bispeembetet utad.

Saksordfører: Ingeborg Midttømme
Saksbehandler: Christofer Solbakken

Oppnevning av valgkomite

Perioden for Olav Skjeveslands fungering som preses avsluttes etter høstens bispemøte. Etter gjeldende regler skal Bispemøtet da velge ny preses for en periode på fire år.

Det skal samtidig velges visepreses, samt medlem og varamedlem til arbeidsutvalget for en periode på 2 år.

Vedtak

Biskop Olav Skjevesland og biskop Per Oskar Kjølaas oppnevnes til valgkomite i forbindelse med valg av ny preses og arbeidsutvalg for Bispemøtet høsten 2010.

Saksordfører: Tor B. Jørgensen
Saksbehandler: Hege Flo Øfstaas

Møteplan 2010-2011

2010

Dato	Møte
25. januar – 1. februar	Bispemøtet reiser til Amman og Jerusalem
2. mars	BM AU
22.-25. mars	Bispemøte, Voksenåsen
25. mai	BM AU
14. juni	BMAU
14.-16. juni	Bispemøte, Voksenåsen
28. juni – 2. juli	Nordisk bispemøte, Århus
14. september	BM AU
18. oktober	Bispemøtets høstseminar
18.-22. oktober	Bispemøte, Voksenåsen
8. november	BM AU
13.-14. desember	BM AU

2011

Dato	Møte
24.-28. januar	Bispemøte, Voksenåsen
15. mars	BM AU
3. mai	BM AU
23.-24. mai	Bispemøte, Fredrikstad
14. juni	BM AU
13. september	BM AU
17.-21. oktober	Bispemøte, Voksenåsen
15. november	BM AU
13.-14. desember	BM AU

Vedtak

Den fastsatte møteplanen for 2010 og 2011 opprettholdes.

Bispemøtet i juni 2010 forlenges med en halv dag, og begynner til lunsj 14. juni.
Bispemøtet i januar 2011 forlenges med én dag, og blir fra 24.-28. januar.

Møteplan for 2011 og fremover fastsettes etter de innspill som fremkommer i møtet.

Møtestrukturen for bispemøtene endres fra 2012 etter følgende mal:

5 dager i februar, ca uke 7, Oslo.

2-3 dager i mai/juni, stiftsbyene på rundgang.

5 dager i oktober, uke 42, Oslo.

Saksordfører: Olav Skjevesland
Saksbehandler: Christofer Solbakken

Kontaktmøter

1. Statsråd Rigmor Aasrud

Statsråden drøftet følgende saker med Bispemøtet:

1. Styrking av presesfunksjonen
2. Kirkeordningsreformen (stat og kirke)
3. Livsfasepolitikk, rekruttering, økonomi

2. Kirkerådet v/ direktør Jens-Petter Johnsen

Kirkerådets direktør orienterte om det aktuelle arbeidet i Kirkerådet.

1. Styrking av presesfunksjonen
2. Gudstjenestereformen
3. Stat/kirke-prosessen
4. Spørsmål om tilhørighetskategorien, jf kirkeloven § 3

Vedtak

Samtalene ble tatt til etterretning.

Saksbehandler: Christofer Solbakken

Eventuelt

Vedtak